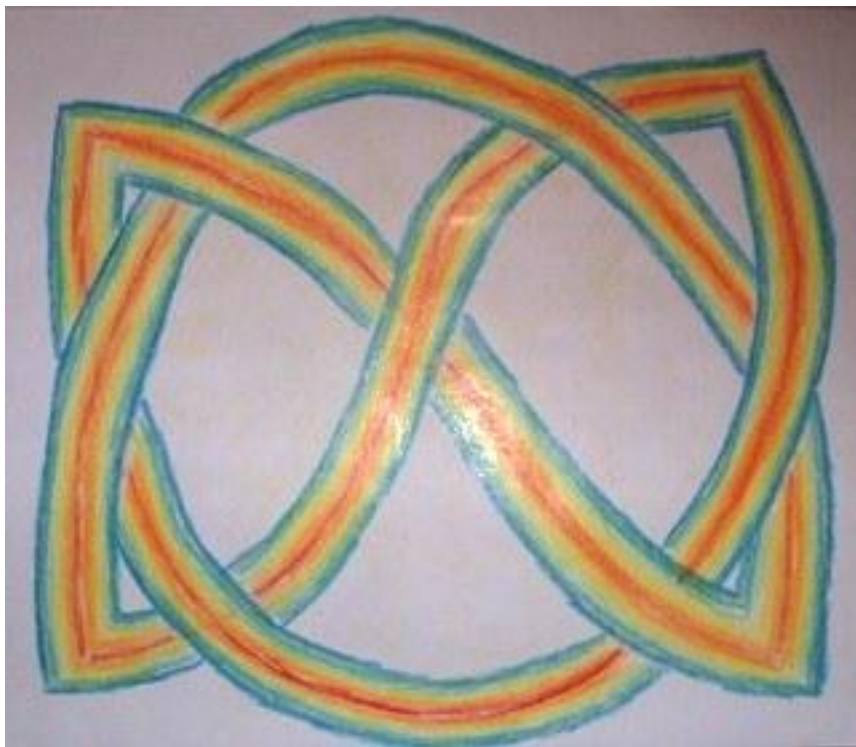

Zeister Vrije School

SCHOOLGIDS 2011-2012

INHOUD

VOORWOORD	3
I. ACHTERGROND EN GESCHIEDENIS VAN DE VRIJE SCHOOL	4
1. Oprichting van de eerste Vrije School	4
2. De Vrije Schoolbeweging	4
3. De Zeister Vrije School	5
2. VORMGEVING EN INHOUD VAN HET ONDERWIJS	6
1. Pedagogische uitgangspunten en leerplan	6
2. Methodes en leerstof	6
Periodeonderwijs en vaklessen	7
Leerboeken en lesmaterialen	7
3. Het leerplan in grote lijnen	7
5. Klassenoverstijgende activiteiten. Schoolfeesten en jaarfeesten	12
6. Religieuze waarden in het leerplan	13
3. DE BEGELEIDING VAN DE KINDEREN	13
1. De sociale en pedagogische inbedding van het leerproces: Jaarklas en klassenleerkracht.	13
2. Het volgen van de ontwikkeling van de leerlingen	14
Schoolrijpheidsonderzoek	15
Kinder- en klassenbespreking	15
Het eerste klas onderzoek	15
Het leerlingvolgsysteem	16
Therapeutische Ondersteuning	17
Remedial Teaching	18
4. DE SCHOOL ALS ORGANISATIE	19
1. Samenstelling van het team	
2. De bestuurlijke organisatie van de school Betrokkenheid ouders (MZR)	
5. OVERLEG EN COMMUNICATIE MET DE OUDERS	20
1. Rapportage aan de ouders	20
2. Ouderactiviteiten	20
6. PROCEDURES	21
1. Aanmelding van nieuwe leerlingen	21
2. Vervanging van leraren bij ziekte	22
3. Overleg ouders - leerkracht over vorderingen en bij problemen	22
4. Klachtenprocedure	22
5. (interne) geschillenregeling	22
6. De financiële ouderbijdrage	22
7. KWALITEITSBEWAKING EN KWALITEITSVERBETERING	24
1. Scholing van leraren	24
2. Functioneringsgesprek, collegiale intervisie en interne begeleiding	24
8. EXTERNE CONTACTEN	25
9. SPECIALE VOORZIENINGEN	26
1. Peuterspeelgroep	26
2. Buitenschoolse opvang	26
3. Overige voorzieningen	26
10. Literatuur	27

schoolgegevens

De Zeister Vrije School is een basisschool voor vier- tot en met twaalfjarigen. In het Nederlandse bestel heet de school een Algemeen Bijzondere School. Algemeen betekent in dit verband dat de school openstaat voor alle leerlingen ongeacht hun culturele of levens-beschouwelijke achtergrond en Bijzonder dat de school niet bestuurd wordt door een overheid (rijk of gemeente).

De school is gehuisvest in twee gebouwen, op ongeveer 5 minuten loopafstand van elkaar. Het hoofdgebouw is gevestigd aan de Socrateslaan; de andere vestiging aan de Burgemeester van Tuylllaan.

De Zeister Vrije School heeft ruim 400 leerlingen. Daarvan zijn er gemiddeld 130 kleuters, die verdeeld zijn over vijf kleuterklassen (groepen 1 en 2). De rest van de leerlingen is verdeeld over de klassen 1 tot en met 6 (groepen 3 tot en met 8). De groepsgrootte in de kleuterklassen is maximaal 27 kleuters; in de onderbouw (klas 1 t/m 6) kunnen de klassen iets groter zijn.

Adressen

Zeister Vrije School (hoofdvestiging en correspondentieadres)
Socrateslaan 22
3707 GL Zeist
tel. 030 6920777
fax: 6932580
e-mail: info@zeistervrijeschool.nl

Van Tuylllaan 35
3707 CV Zeist
tel.030 6924053

Bereikbaarheid:

Per openbaar vervoer zijn beide vestigingen bereikbaar met de buslijnen:

- 52 uit de richting Amersfoort (uitstappen halte Handelscentrum)
- 52 uit de richting Utrecht (uitstappen halte Handelscentrum)
- 56 uit de richting Amersfoort (uitstappen halte Geroplein)
- 56 uit de richting Driebergen (uitstappen halte Geroplein)
- 59 uit de richting Hilversum/Den Dolder/Huis ter Heide, (uitstappen halte Handelscentrum)

VOORWOORD

De Zeister Vrije School is onderdeel van een, oorspronkelijk als één geheel ontworpen, school van twaalf klassen, voorafgegaan door twee kleuterjaren.

In deze gids wordt in het kort beschreven, wat er nagestreefd wordt in het onderwijs in de *onderbouw* (voor kinderen van 4 tot en met 12 jaar), vanuit welke visie er wordt gewerkt, hoe deze visie in het leerplan verwerkt is en in de praktijk gestalte krijgt en ten slotte hoe de school is georganiseerd.

Naast deze gids, waarin we de algemene kaders schetsen, hanteren we een *jaarboekje*, dat jaarlijks aan het begin van het schooljaar aan alle ouders wordt toegestuurd. Daarin is meer praktische informatie over schooltijden, vakanties, aan te schaffen leermiddelen, namen en adressen van de leerkrachten en overige medewerkers van de school te vinden.

Beleidslijnen zijn uitgewerkt in het *schoolplan*.

In deze gids kan geen uitputtende beschrijving gegeven worden van wat er precies in elke klas gebeurt. Informatie hierover kunt u vinden in het *werkplan* van de Zeister Vrije School.

Een basiskenmerk van de Vrije School is dat de leerkrachten flexibel omgaan met het leerplan, inspeland op de behoeften van de klas en afzonderlijke kinderen. De leerstof wordt in een Vrije School gezien als middel om de ontwikkeling van de kinderen te stimuleren.

De Vrije School pedagogie is gebaseerd op inzichten van Rudolf Steiner (1861-1925) grondlegger van de antroposofie.

I. ACHTERGROND EN GESCHIEDENIS VAN DE VRIJE SCHOOL

1. Oprichting van de eerste Vrije School

De eerste Vrije School werd in september 1919 in het zuiden van Duitsland opgericht.

De oprichting van de school was onderdeel van een breder streven om een proces van sociale vernieuwing op gang te brengen. Na de eerste Wereldoorlog heerste in Duitsland een algemeen gevoel van onvrede met de oude maatschappelijke structuren, zoals vaak na een oorlog en nog vaker, na een verloren oorlog. In brede lagen van de bevolking leefde een verlangen naar sociale hervorming.

Rudolf Steiner zag hierin een mogelijkheid, om een aantal richtinggevende denkbeelden voor een fundamentele verandering van de maatschappelijke orde onder de aandacht van een breed publiek te brengen. In veel Duitse steden werden hiervoor openbare bijeenkomsten georganiseerd en voordrachten gehouden over sociale vraagstukken, voor vakbonden en fabrieksarbeiders. Na afloop van een voordracht voor de arbeiders van de Waldorf-Astoria sigarettenfabriek in Stuttgart werd Steiner gevraagd om de oprichting van een nieuwe school voor de kinderen van de werknemers te begeleiden. De voorzitter van de bedrijfsraad van deze fabriek, Emil Molt, kende Rudolf Steiner persoonlijk en had zich al jaren in zijn werk verdiept. Nadat hij had moeten vaststellen dat de belangstelling voor de vormingscursussen, die hij voor de werknemers van de fabriek had georganiseerd, achterbleef bij zijn verwachtingen, was Molt tot de conclusie gekomen dat een nieuwe pedagogie bij de kinderen moest beginnen.

Rudolf Steiner zag in de school een belangrijke mogelijkheid om de basis te leggen voor het proces van sociale vernieuwing, dat door een doorbraak op politiek niveau niet bereikbaar was gebleken, omdat de naoorlogse hervormingsbereidheid vrij snel was weggeëbd. Hij leidde persoonlijk de eerste generatie leraren op.

De socialistische regering van de Weimar Republiek legde de nieuwe school weinig obstakels in de weg. Men stond positief tegenover het idee van één school voor alle (maatschappelijke) klassen, in een maatschappij waar standsscholen nog gebruikelijk waren. Alle leraren, die door Steiner waren uitgezocht, (met of zonder specifieke diploma's) werden van staatswege erkend. In de naamgeving van de school, *Freie Waldorfschule*, brachten de oprichters hun overtuiging tot uitdrukking, dat de inrichting van het onderwijs geen overheidstaak is.

De aanwijzingen die Rudolf Steiner aan de eerste generatie vrijeschoolleraars meegaf gingen niet in de eerste plaats over een "leerstof" die "aangebracht" moet worden, maar waren geconcentreerd op de vraag hoe de leerkracht kan omgaan met de leerstof opdat kinderen daaraan kunnen leren, waardoor niet alleen het denken, maar ook het gevoel, creatieve vermogens, en de wil om te leren en te werken wordt aangesproken.

2. De Vrije Schoolbeweging

Inmiddels is de Vrije School uitgegroeid tot een mondiale beweging. Er zijn nu ongeveer 650 Vrije Scholen in meer dan 40 landen en verschillende werelddelen.

In Nederland werd de eerste Vrije School in 1923 in Den Haag opgericht. Ruim tien jaar later werd in Amsterdam (1934) een Vrije School geopend en vervolgens kwam in Zeist (1935) een Vrije School tot stand.

Tijdens de bezetting in de Tweede Wereldoorlog moesten deze scholen, evenals in Duitsland, hun deuren sluiten. Na de oorlog werden ze heropend en werden ook in andere steden Vrije Scholen opgericht.

In de zestiger en zeventiger jaren is het aantal Vrije Scholen in Nederland sterk toegenomen. Er zijn nu ruim tachtig scholen door het hele land verspreid. Aan deze groei kwam in de volgende decennia een einde door de invoering van wettelijke bepalingen, waarmee de oprichting van nieuwe scholen aan banden werd gelegd en bestaande scholen tot clustering werden gedwongen.

Wat deze scholen gemeen hebben is dat er onderwijs wordt gegeven vanuit de visie op de mens en de ontwikkeling van het kind, die door Rudolf Steiner is uitgewerkt. De essentie daarvan is dat ieder kind een eigen motief of levensdoel meebrengt en dat het op zijn weg op zoek naar de verwezenlijking daarvan niet belemmerd mag worden door een eenzijdige, op zijn aanpassing aan de samenleving gerichte, vorming. Vanuit het idee dat de opvoeder zich niet mag aanmatigen de bestemming te bepalen voor het kind dat zelf nog op zoek is, is het de taak van de pedagogie ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk wegen open blijven. Het kind zou gestimuleerd moeten worden om alle in hem sluimerende vermogens en talenten tot ontwikkeling te brengen. Ook het vermogen om hindernissen te overwinnen en om zich vaardigheden te veroveren waarvoor het geen natuurlijke aanleg heeft.

Hoewel het antroposofisch mensbeeld in deze zin de basis is voor het omgaan met de leerling en leidraad voor de wijze waarop de leerstof wordt aangeboden, is de Vrije School geen levensbeschouwelijke school.

De antroposofie is voor de leerkrachten een belangrijke inspiratiebron, maar wordt niet in de school gedoceerd. Voor de leerkrachten zijn de door Steiner geformuleerde inzichten vooral werkhypothesen: gezichtspunten die kunnen helpen om nieuwe ingangen te vinden, om hun waarnemingsvermogen en gevoeligheid voor signalen van de leerlingen te scherpen.

De reikwijdte van de aanbevelingen die Steiner aan de eerste generatie Vrije School-leraren meegaf, wordt veelal pas duidelijk door daarmee jaren te hebben geleefd en vanuit te hebben gewerkt. De antroposofie is geen leer die de leerkracht moet onderschrijven. In principe is het voldoende dat hij/zij de bereidheid heeft om zich daarin te verdiepen en vanuit deze gedachten de eigen lespraktijk te overdenken en te (her)vormen.

De taak die de Vrije School zich stelt is het begeleiden van het kind in zijn groei tot volwassene. Dat wil zeggen, het proces dat leidt tot zelfkennis, ontdekking van het eigen levensdoel en het vormen van een zelfstandig oordeel, ondersteunen. Met een breed aanbod aan lesinhouden en werkvormen wordt nagestreefd dat "willen", "voelen" en "denken" zich in evenwicht en harmonie ontwikkelen.

3. De Zeister Vrije School

De Vrije School in Zeist, in leven geroepen voor de kinderen van medewerkers aan het in 1931 opgerichte heilpedagogische instituut Zonnehuis in Zeist, kreeg zijn formele begin als "Vereniging de Zeister Vrije School" in 1935.

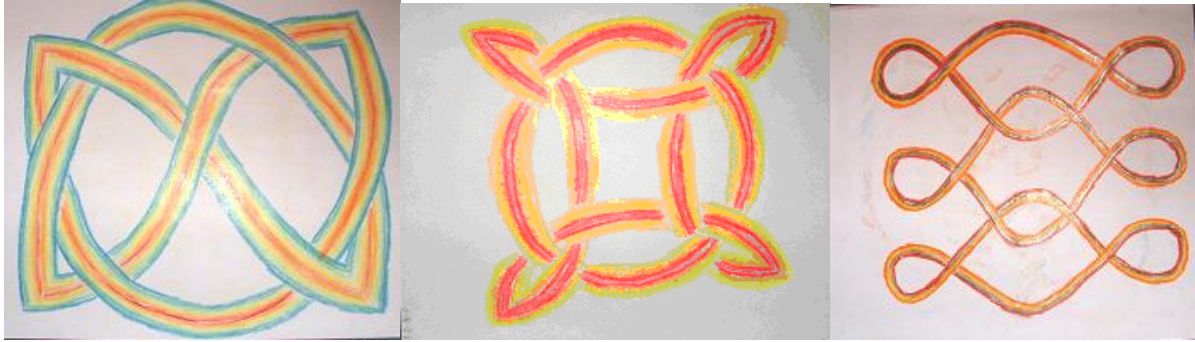
In 1937 betrok de school de 'Rozenhoeve' aan de Kroostweg, het oude buitenhuis van Nicolaas Beets. De school kende een gestage groei tot de Vrije Scholen tijdens de oorlog verboden werden.

Na de bevrijding werd de school weer geopend en in januari 1956 werd het gebouw aan de Burg. Van Tuyllaan in gebruik genomen.

In het schooljaar 1966/67 werd met de bovenbouw begonnen. In 1970/71 verliet de eerste twaalfde klas de school. In dit jaar werd ook met de eerste dubbele 1e klas begonnen. De explosieve groei die de Vrije Scholen in die tijd doormaakten, bracht mee dat aan het eind van de jaren 70 de gehele school dubbelstromig was.

De "Vereniging de Zeister Vrije School" werd in oktober 1982 omgevormd tot een "open" vereniging, meegroeïend met de ontwikkelingen van die tijd.

In het schooljaar 1985/86 werd het gebouw aan de Socrateslaan in gebruik genomen, waarmee een eind kwam aan de verspreiding van de school over talloze locaties. Het is ook het jaar van de formele scheiding van onder- en bovenbouw. De bovenbouw is verder gegaan als Stichtse Vrije School; de naam Zeister Vrije School staat sindsdien alleen voor de kleuterklassen en onderbouw (basisonderwijs).

Vormtekenen vierde klas

2. VORMGEVING EN INHOUD VAN HET ONDERWIJS

1. Pedagogische uitgangspunten en leerplan

In de Vrije School wordt gewerkt volgens een, in grote lijnen omschreven, leerplan. Op het eerste gezicht lijkt dit strijdig met de terughoudendheid die de Vrije School voorstaat ten aanzien van het opleggen van onze voorstellingen van wat het kind moet leren en kunnen om zich in deze maatschappij te kunnen handhaven.

Het leerplan is er echter op gericht om het kind, door een gericht onderwijsaanbod, te ondersteunen in de ontwikkeling van de vermogens en mogelijkheden, die horen bij de leeftijdsfase waarin het verkeert. Het beoogt het kind, in elke fase van zijn ontwikkeling, de leer- en ontwikkelingsstof te bieden waar het op dat moment het meest mee uit de voeten kan.

De specifieke mogelijkheden van de leeftijdsfase waarin het kind verkeert, worden hierdoor zo volledig mogelijk aangesproken en kunnen zich ontplooiën. Door aan te sluiten op de leeftijdsgebonden ontvankelijkheid van het kind, wordt zijn vermogen om leerstof zelfstandig te verinnerlijken en te verwerken maximaal gebruikt.

In de ontwikkeling van het kind tot volwassene worden globaal drie fasen van ongeveer 7 jaar onderscheiden, elk met zijn eigen karakteristieken en bestemming.

In de eerste 7 jaar staat de opbouw van het lichaam centraal. Het kind leert lopen, spreken, denken, zijn lichaam beheersen en ontwikkelt zijn grove en fijnere motoriek. Ook inwendige organen worden in deze periode verder gevormd. Tegen de tijd dat het kind tanden gaat wisselen, is het proces van lichamelijke opbouw (in aanleg) afgerond.

In de tweede zeven-jaars periode (de onderbouw in de Vrije School) staat de emotionele ontwikkeling centraal. De leerkrachten streven ernaar de leerstof beleefbaar te maken voor de leerlingen. Wanneer het kind voor iets "warm kan lopen", ergens enthousiast voor kan worden, wordt het in denken, beleven en handelen gestimuleerd. Als de leerlingen zich kunnen inleven in de leerstof, wordt hun voorstellingsvermogen, fantasie, creativiteit en doorzettingsvermogen aangesproken.

Pas in de derde fase (vanaf 14 jaar), komt de ontwikkeling van het analytische- /abstracte denken meer op de voorgrond. De leerlingen kunnen in deze fase de wereld vanuit het denken leren begrijpen. Al het voorgaande en reeds aangelegde kan dan vanuit het denken worden begrepen.

Omdat op de Vrije School ontwikkelingspsychologische overwegingen bepalend zijn voor het moment waarop bepaalde leerstof wordt aangeboden, is het tempo op een aantal terreinen anders dan in het reguliere onderwijs. Zo worden twee vreemde talen al vroeg in het basisonderwijs gegeven en komen andere onderwerpen wat later dan gangbaar is aan de orde.

2. Methoden en leerstof

Kinderen leren vooral door ervaring. Peuters en kleuters doen dit met alle zintuigen. Het vermogen om van de ervaring van anderen te leren groeit geleidelijk. In verband hiermee wordt met name in de lagere klassen van de onderbouw een sterk accent gelegd op beweging in het onderwijs. In het vrijeschoolonderwijs wordt daarom gekozen voor een regelmatige afwisseling tussen denken/luisteren en doen/bewegen in de lessen.

Periodeonderwijs en vaklessen

De schooldag begint met het *periodeonderwijs* waarin gedurende een aantal weken (4 tot 6) een bepaald vak centraal staat. Elke ochtend wordt in de eerste twee uren hetzelfde vak onderwezen. De kinderen krijgen dan vooral vakken zoals rekenen, taal, heemkunde, aardrijkskunde, geschiedenis, plantkunde, dierkunde, natuurkunde, sterrenkunde. Alle hoofdvakken die bij het betreffende leerjaar horen komen op deze manier aan bod.

De leerlingen krijgen tijd om zich werkelijk in een vak te verdiepen. Deze kennis kan bezinken en "eigen worden", terwijl aan andere vakken wordt gewerkt in de daarop volgende perioden. Als na een langere periode van rust een vak weer wordt opgepakt, zijn de leerlingen opnieuw in staat hun grenzen een heel stuk te verleggen. Wanneer de bezonken, ogenschijnlijk "vergeten" kennis weer is opgefrist, blijkt datgene wat aan het einde van de voorgaande periode heel moeilijk leek, meestal opeens veel gemakkelijker dan gedacht.

Na de *kleine pauze* die volgt op het periodeonderwijs, komen de *vaklessen* in vreemde talen, muziek, tekenen, schilderen, handvaardigheid en de bewegingsvakken. Deze vakken spreken meer het gevoel en de wil tot handelen in de kinderen aan. Door de specifiek kunstzinnige vakken als (vorm)tekenen, schilderen, en muziek ontwikkelen de kinderen hun gevoel voor schoonheid. Door de handvaardigheids- en bewegingsvakken oefent een kind zijn wilskracht en zijn sociale en lichamelijke vermogens.

Vanaf klas 1 krijgen de kinderen les in vreemde talen. In de lagere klassen wordt alleen mondeling gewerkt. Met spelletjes en liedjes worden de kinderen gestimuleerd om zich in het Engels en Duits uit te drukken en vooral, om zich in te leven in het eigene van een andere taal, de specifieke kwaliteit daarvan, die met name tot uitdrukking komt in de muzikale elementen (klankrijkdom, klankplastiek en zinsmelodie).

Daarmee wordt gebruik gemaakt van het gegeven dat kinderen op jonge leeftijd heel toegankelijk zijn voor de fijnere nuances in een taal en nog heel gemakkelijk klanken kunnen nabootsen. In de hogere klassen leren de kinderen eenvoudige boekjes te lezen. Vanaf klas 4 wordt ook aandacht aan grammatica besteed.

leerboeken en lesmaterialen

Op de Vrije School wordt minder gebruik gemaakt van leerboeken dan in het reguliere onderwijs. Standaard methoden of lespakketten geven veelal geen antwoord op de specifieke vragen van een bepaalde klas.

Wanneer de leerkrachten zelf de leerstof omwerken tot lessen, kunnen ze daarbij ook de klassen in beeld houden. De leerkracht die zich in een vak verdiept vanuit de vraag hoe dit te brengen, opdat het een concrete groep leerlingen zal aanspreken, kan er zelf weer *warm voor lopen*

De verwerking van de leerstof vindt plaats in speciaal hiervoor ontworpen schriften, die door de leerling zelf van illustraties worden voorzien en waaruit geleerd wordt. Vanaf klas 2 worden ook oefenbladen of -boeken gebruikt voor taal, lezen en rekenen evenals atlanten voor aardrijkskunde in klas 5.

3. Het leerplan in grote lijnen

De kleuterklas

In de Vrije Scholen is een duidelijke scheiding tussen kleuterafdeling en onderbouw gehandhaafd. De Vrije School heeft nog een echte kleuterschool. De gedachte hierachter is, dat het belangrijk is dat het kleine

kind nog mag spelen en zijn fantasie ontwikkelen. Er wordt nog geen appél gedaan op het intellect; het mag nog kind zijn.

Ritme en regelmaat zijn van groot belang in de kleuterklas; het jaarritme wordt beleefd door het vieren van de jaarfeesten, het weekritme door steeds terugkerende activiteiten die per dag verschillen en het dagritme door de vaste dagindeling die het kind zekerheid biedt.

In de kleuterklassen staan een veilige sfeer, ritme en ruimte voor spel en nabootsing centraal. Het kind in de kleuterleeftijd leeft met overgave in de hem omringende wereld. Het ervaart nog weinig een scheiding tussen zichzelf en de buitenwereld. Van nature open, is het kind geneigd de wereld om zich heen met alle vezels te verkennen en in zich op te nemen. Het kan zichzelf nog niet afsluiten voor indrukken van buiten af.

Zich bewust van het feit dat de kinderen vooral door nabootsing leren, probeert de kleuterleid(st)er een goed voorbeeld te zijn. Activiteiten die tot nabootsing uitnodigen en de fantasie stimuleren, zoals brood bakken en ambachtsspelen, nemen een belangrijke plaats in op het programma. Door deze activiteiten kunnen de kinderen spelenderwijs vertrouwd raken met hun lichaam en de hen omringende wereld.

Hun taalontwikkeling wordt ondersteund vanuit de beweging, met gebaren die de tekst van de rijmpjes en liedjes illustreren. De kinderen genieten meestal enorm van de veelvuldige herhaling van deze spelletjes evenals van de steeds terugkerende liedjes en verhalen.

Wanneer de kinderen wat ouder worden gaat hun spel veranderen. Ze worden daarin geconcentreerder en gaan zich veelal doelen stellen, zoals bijvoorbeeld iets bouwen dat de volgende dag nog afgemaakt moet worden.

Als duidelijk wordt dat het kind de kleuterleeftijd begint te ontgroeien, krijgt het in de klas andere taken. Het mag bijvoorbeeld helpen bij het klaarzetten van materiaal, een weef- of borduurwerk beginnen, of iets maken van hout. Voordat de kinderen naar de eerste klas gaan wordt nog eens gekeken naar verschillende aspecten van hun ontwikkeling, zoals motoriek, links/rechts alsmede de tekenontwikkeling, het sociale vermogen van het kind en de fysieke ontwikkeling. (bijvoorbeeld de tandenwisseling en de strekking)

Wanneer het niet helemaal duidelijk is of het kind in alle opzichten al "schoolrijp" is, wordt het met behulp van het therapeutisch team, waaronder een schoolarts, bekeken waarna het al dan niet leerrijp wordt bevonden. (zie blz. 12)

Ontwikkelingsstof in de klassen 1 tot en met 6

De leerstof in de onderbouw sluit aan bij de leeftijdsfase waarin de kinderen zich in dat leerjaar bevinden. Ieder leerjaar heeft zo zijn eigen thema's die door alle vakken heen werken en de ontwikkeling van de kinderen ondersteunen.

Ieder leerjaar heeft ook zijn eigen vertelstof: In de eerste klas sprookjes; in de tweede klas dierenfabels en heiligenlegenden; in klas 3 zijn dat verhalen uit het Oude Testament; in klas 4 verhalen uit de Noorse mythologie; in klas 5 oude culturen, met name de Griekse en in klas 6 de Romeinse geschiedenis, middeleeuwen en kruistochten.

In het *werkplan* van de Zeister Vrije School wordt meer in detail beschreven welke ontwikkelingsstof per klas wordt aangeboden. In het onderstaande worden een aantal hoofdlijnen aangegeven.

Na het afsluiten van de kleuterperiode is de leerling "schoolrijp" en kan hij beginnen met leren. De eerste klasser wil leren, weten, kunnen en kennen. Hij is echter niet op zoek naar abstract-logische verklaringen of theorieën, zoals een volwassene, maar naar levende beelden waarmee hij zich kan verbinden. De wereld en de leefstof moeten beleefbaar zijn, iets wat eigenlijk de hele onderbouw door blijft gelden. De eerste klasser wil doen en beleven. Door veel bewegen en veel (na-)doen wordt de leerstof spelenderwijs lerend opgenomen.

Het voorstellingsvermogen van het kind wordt gevoed met beelden die mee kunnen groeien.

Vertelstof in de **eerste klas** zijn de klassieke volkssprookjes. Sprookjes vertellen in fantasievolle beelden over kwaliteiten en processen, die een rol spelen in het leven. De vertelstof wordt in het onderwijs ingeweven, met name in het periodeonderwijs.

In de **taalperiodes** worden de hoofdletters aangeleerd. Bij het schrijven ontstaan de letters vanuit beelden die aan de sprookjes zijn ontleend. Zo kan bijvoorbeeld de letter K als "Koningsletter" ontstaan die, in eerste instantie, groots opgezet wordt getekend en geschilderd. De ontwikkeling van de motorische vaardigheden, die nodig zijn om te kunnen schrijven, wordt gestimuleerd door vormtekenen. Het lezen volgt op het schrijven. De kinderen lezen de letterbeelden van het bord en uit hun eigen schrift. Later komen daar teksten bij van liedjes of gedichtjes, die ze al kennen.

De taalontwikkeling en taalverrijking vindt met name plaats door middel van het opvoeren van kleine toneelstukjes en het ritmisch spreken.

In de **rekenperiodes** wordt de wereld van de getallen verkend vanuit de kwaliteit die het getal vertegenwoordigt. De leerkracht en de kinderen gaan samen op zoek naar plaatsen in de zichtbare wereld om hen heen, waarin het getal als ordeningsprincipe verborgen is (het ontdekken van vijf aan handen en voeten; van zes in de bijenraat, zeven dagen in de week). Rekenen is een ritmische activiteit, het wordt geleerd door het doen., Vanuit het tellen worden ritmisch lopend, klappend of stampend de eerste tafels van vermenigvuldiging geoefend. Voor het opschrijven worden eerst de romeinse cijfers gebruikt. Deze vormen een brug naar de abstractere, maar overzichtelijker arabische cijfers, die vervolgens aan de orde komen.

In de **tweede klas** worden de kinderen veelal onafhankelijker, wakkerder en ondeugender. De kleuterleeftijd is definitief voorbij.

De kinderen ontwikkelen duidelijker individuele karaktertrekken. Zo is de één "slim als een vos", terwijl de ander zo "sterk als een beer" is. Daarnaast worden heiligenlegenden verteld. In deze legenden vinden de kinderen een (voor)beeld van mensen, die hun eenzijdigheid en hun instinctieve driften hebben overwonnen. Voor de tweedeklasser werken deze heiligenlegenden als lichtend voorbeeld, waaraan ze innerlijk kunnen groeien.

In de **taalperiodes** worden schrijfoefeningen gedaan aan de hand van de vertelstof. De kinderen leren de drukletters schrijven en lezen. Door het reciteren van gedichten en toneelspel wordt het spreken geoefend.

In de **rekenperiodes** wordt verder geoefend met de tafels van vermenigvuldiging en de vier hoofdbewerkingen. Een andere belangrijke periode in de tweede klas is die van de **heemkunde**, waarin de kinderen de natuur in hun directe omgeving verkennen.

In de **derde klas** beginnen de eerste scheurtjes in het gevoel van één-zijn met de wereld zichtbaar te worden. De leerling van de derde klas is over het algemeen nog steeds volgzaam maar kent ook momenten van op zichzelf teruggeworpen zijn. Het vertrouwen in de volwassenen is niet meer vanzelfsprekend. Af en toe komt een kritische gereserveerdheid op de plaats van de spontane genegenheid, waarmee de kinderen zich voorheen aan hun leiding overgaven.

De verhalen uit het Oude Testament, over het volk dat 40 jaar door de woestijn trekt op weg naar het beloofde land, regelmatig weerspanning en morrend, maar toch de leider volgend, zijn voor de derde klasser herkenbaar. De derde klas vormt de afsluiting van de gouden kindertijd. Alles wat de kinderen tot dan toe geleerd hebben moet langzamerhand tot kunnen en kennen worden.

In de **taalperiodes** wordt flink geoefend met spelling en lezen. Het lopend schrift wordt geoefend in het schrijven van kleine verhaaltjes.

In de **rekenperiodes** wordt verder gewerkt aan de tafels van vermenigvuldiging en het rekenen onder de 1000. **Heemkundeperiodes:** Door de behandeling en beoefening van ambachtelijke activiteiten krijgen de kinderen inzicht in de wereld van de dingen die er tot dan toe "gewoon" waren (brood, kleding, huizen). Deze wereld ontvouwt zich voor hen als product van samenwerking tussen mens en natuur. Iedere leraar kiest hierbij zijn eigen thema's die hij belangrijk vindt voor zijn klas.

In de **vierde klas** worden de leerlingen tien jaar. Ze gaan zich, veel duidelijker dan in de voorliggende periode, als individu tegenover de wereld beleven; worden zich ervan bewust dat er een buiten- en een binnenwereld is. Het kind kan zich op deze leeftijd erg alleen en op zichzelf teruggeworpen voelen. Autoriteit is definitief niet vanzelfsprekend meer. De leerkracht blijkt ook maar een gewoon mens te zijn met zijn eigen kwaliteiten en tekortkomingen.

De vertelstof in dit jaar komt uit de Noorse mythologie, met name de Edda. Daarnaast worden heldensagen verteld waarbij het kind een beeld krijgt van mensen die met moed en durf het onbekende tegemoet treden.

In alle vakken komt het thema deel/geheel aan de orde.

In de **taallessen** wordt geoefend met werkwoordsvormen. Ook in de lessen vreemde talen wordt een begin gemaakt met de grammatica.

In de **rekenperiode** worden de **breuken** behandeld (het geheel dat op tal van manieren te verdelen is). De leerlingen leren ook meten en wegen. Bij het meten wordt eerst gewerkt met de menselijke maat (duim, el en voet). Vervolgens wordt het metrieke stelsel behandeld.

In de **handwerklessen** komen het vlechten en borduren aan bod. De leerlingen leren verschillende steken, vooral de kruissteek. In de **aardrijkskunde** lessen gaan de kinderen vanuit plattegronden de wereld om hen heen steeds verder verkennen. Van een plattegrond van de klas komen de kinderen tenslotte tot de kaart van Nederland.

In de **dierkundeperiode** gaan de kinderen op zoek naar de karakteristieken van de verschillende diergroepen.

Na het vaak wat stormachtige vierde leerjaar keert in de **vijfde klas** de rust meestal weer terug.

De vijfde klasser is geïnteresseerd in de samenhang tussen wat er in hemzelf leeft en wat hij in de buitenwereld vindt en gaat graag zelf op onderzoek in naslagwerken en atlassen. Het vermogen om drempels te nemen en door te zetten moet in deze leeftijdsfase ontwikkeld worden.

In veel vakken krijgen de kinderen de gelegenheid om zaken zelf grondig uit te zoeken. De vertelstof in het vijfde leerjaar komt uit de Griekse mythologie en geschiedenis. In deze oude verhalen weerspiegelt zich de cultuuromslag die zich in de Griekse oudheid voltrok. Het rationele en logische denken werd in toenemende mate belangrijk. De innerlijke ontwikkeling van de vijfde klasser heeft hiermee zekere parallellen.

De leerstof wordt nu veel breder.

In de **plantkundeperiode** wordt de opbouw van het plantenrijk behandeld, vanaf de niet op zichzelf staande paddenstoelen en mossen via de kruiden naar planten die tot bloei komen, zoals de roos.

In de **rekenlessen** worden de decimale breuken behandeld, en het metrieke stelsel. In de **aardrijkskundelessen** komt naar voren dat we samenwerken en wederzijds afhankelijk van elkaar zijn in de wereld. Vragen als "wie werken er allemaal aan mee om mijn ontbijt tot stand te laten komen?" worden behandeld. Welke weg gaat de thee bijvoorbeeld voordat die bij ons op tafel staat?

Daarnaast wordt de bodemgesteldheid van de verschillende gebieden behandeld en de mogelijkheden die daardoor ontstaan.

In de **geschiedenislessen** komen de oude culturen van India, Perzië, Mesopotamië, Egypte en Griekenland aan bod.

In de **zesde klas** ontstaat een duidelijk verlangen om greep op de wereld te krijgen; om processen daarin vanuit het verstand te begrijpen. Een zesde klasser wil overtuigd worden met logische argumenten, wil zelf ook graag overtuigen met waterdichte redeneringen en zijn zelfstandig oordeelsvermogen gaan ontwikkelen.

De vertelstof in het zesde leerjaar stamt uit de Romeinse mythologie en geschiedenis. De Romeinen kopieerden de wereld van de Grieken, maar met een veel aardere inslag; wegen en bruggen worden gebouwd, regels vastgelegd in wetten, waar een ieder zich aan moet houden. Iedereen is gelijk, zelfs de keizer; Caesar is slechts "primus inter paris".

In het leerplan doen de natuurwetenschappen hun intrede. In de **natuurkunde** worden vijf klassieke onderdelen (licht, warmte, geluid, elektriciteit en magnetisme) behandeld met het accent op het waarnemen van de verschijnselen, nog zonder verklaren.

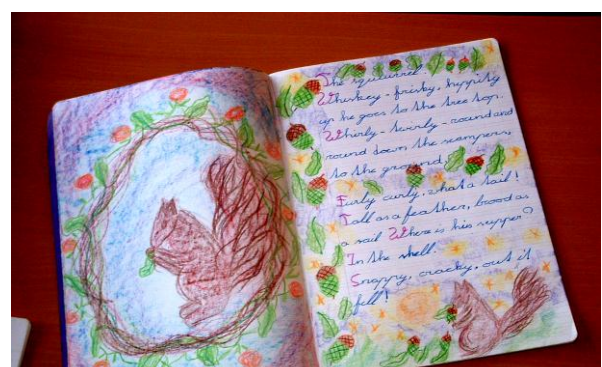
In de periode **mineralogie** worden de substanties die zich onder de oppervlakte van de aarde bevinden bestudeerd. De leerlingen maken kennis met verschillende gesteentes en mineralen.

De **meetkunde** bewijst zich een strenge leermeester. Volgens vaststaande regels (die buiten discussie staan) maken de leerlingen figuren, die ofwel goed en netjes, ofwel verkeerd zijn, zonder tussenweg en zonder de mogelijkheid van compromissen.

In de **taallessen** worden opposities als directe en indirecte rede behandeld. Daarnaast wordt geoefend in de retorica, waarin het er niet om gaat wie er gelijk heeft, maar om wie er gelijk krijgt, (zoals ook het geval was bij de discussies tussen de Romeinse senatoren).

Naast de Romeinse tijd komen in de geschiedenislessen de Middeleeuwen aan bod.

In de **aardrijkskunde** worden de verschillende klimaten in verhouding met de gebieden op aarde behandeld en komt het weer aan de orde.

5. Klassenoverstijgende activiteiten. Schoolfeesten en jaarfeesten

In de Vrije School leggen de klassen, behalve hun eigen weg door het leerplan, ook een gezamenlijke weg af door het jaar heen.

De kinderen worden regelmatig betrokken bij het werk van andere klassen. Elke week begint met een gezamenlijke **weekopening**. Daarnaast vinden regelmatig **schoolfeesten** plaats, waarbij alle klassen samenkomen in de zaal en aan elkaar iets laten zien van hetgeen ze in hun lessen hebben geleerd.

De jongere kinderen geeft dit een blik vooruit. Ze zien dingen die ze zullen gaan doen en leren als ze in een hogere klas zitten. De leerlingen uit de hogere klassen krijgen een beeld van de weg die ze al achter zich hebben. Zonder zich te storen aan tekortkomingen in de presentaties kijken ze vaak met veel aandacht en vertedering naar de prestaties van de "kleintjes".

Een bijzonder karakter hebben de gezamenlijke **jaarfeesten**. Daarmee beleven de kinderen gezamenlijk de wisseling van de seizoenen en de religieuze inhoud, die daar van oudsher mee verbonden zijn.

De jaarlijks terugkerende feesten maken de kinderen vertrouwd met natuur en cultuur. Zij leren hoe datgene wat zich op aarde in de natuur afspeelt samenhangt met grotere kosmische processen.

Door de jaren heen ontdekken ze verschillende betekenislagen en dimensies van de religieus-symbolische inhoud, die van oudsher verbonden zijn met cruciale momenten in de agrarisch-kosmische cyclus.

Sint Maarten en Sinterklaas worden bijvoorbeeld van feesten van ontvangen tot feesten van geven.

Pasen, voor de kleuters nog vooral het feest van de opstanding en het herleven van de natuur, verdiept zich met het begrip van de betekenis van een offer.

De symboliek en inhoud van meeste jaarfeesten die in onze school gevierd worden gaat terug op de versmelting van oudere agrarisch-rituele tradities met de christelijke kalender. Voor zover ze aansluiten op het innerlijk meebeleven of meegroeien met de natuurlijke processen om ons heen, is er ook plaats voor de viering van feesten uit andere religieuze tradities, gegeven dat deze binnen de schoolpopulatie leven.

6. Religieuze waarden in het leerplan

In de Vrije School wordt een religieuze grondhouding tegenover de wereld om ons heen gecultiveerd, in de zin van de oorspronkelijke betekenis van het woord *religiare*, namelijk (her)verbinden.

De verbinding die het kind van nature voelt met de wereld waaruit zijn geestelijke kern stamt, willen we bewaren en verzorgen. Dit krijgt onder meer vorm in de liefde- en respectvolle omgang met de mensen en dingen in de wereld om ons heen, die de leerkrachten aan de kinderen proberen voor te leven; in het bewust ruimte scheppen voor de ontwikkeling van gevoelens van eerbied en bewondering; in de ochtendopening die het begin van de schooldag markeert, en de spreuk voor de maaltijd.

Op het rooster van alle klassen staan lessen *godsdiens*t waarin verhalen worden verteld die, net als de jaarfeesten, een algemeen (christelijk) religieus karakter hebben.

Buiten het schoolprogramma staat de *Kinderhandeling* waarvan de tekst, op verzoek van ouders, door Rudolf Steiner is gegeven. Deze Handeling is bedoeld voor de kinderen van de school, hun naaste familie en voor de leraren.

De kinderen zijn niet verplicht de Handeling bij te wonen. Op een ouderavond in de eerste klas wordt nader op het godsdiens

3. DE BEGELEIDING VAN DE KINDEREN

1. De sociale en pedagogische inbedding van het leerproces:

Jaarklas en klassenleerkracht.

In de Vrije School wordt gewerkt met een jaarklassensysteem. Alleen in de kleuterklassen zitten kinderen van verschillende leeftijd bij elkaar in de klas. Tijdens de kleuterperiode vormen de kinderen deel van een groep (onder de hoede van een vaste kleuterleider/ster) die, vanwege het periodieke vertrek van zes-jarigen en de geleidelijke instroom van kinderen die vier jaar zijn geworden, steeds een beetje van samenstelling verandert.

Binnen dit verschuivende geheel maakt de kleuter ook een verandering van zijn eigen positie mee van "kleintje" tot "bijna eerste klasster".

Wanneer het kind zijn kleutertijd afsluit en naar de eerste klas gaat, wordt het deel van een vaste groep die in principe tot en met het zesde leerjaar bij elkaar blijft. Hoewel het in de praktijk niet altijd te voorkomen is dat leerkrachten het traject met een klas moeten afbreken, wordt in de Vrije School in principe gekozen voor een binding tussen leerkracht en klas over meerdere jaren.

Een dergelijke binding geeft de leerkrachten inzicht in de ontwikkeling van de kinderen op langere termijn en daarmee meer mogelijkheden om de lessen op hun specifieke behoeften en geaardheid af te stemmen. De kinderen, die jarenlang in dezelfde klas zitten, vormen met hun leerkracht een sociale

eenheid. Door de verbinding die de kinderen en de leerkracht met elkaar aangaan, ontstaat een sociale bedding waardoor de leerling zich geborgen weet en waarin hij zich kan oefenen in sociale vaardigheden, zoals het rekening houden met elkaar en het respecteren van verschillende aanleg en geaardheden. Vaardigheden die, door de vergaande individualisering en versplintering van sociale verbanden in deze tijd, niet vanzelfsprekend meer zijn.

Het onderwijs in de Vrije School is voor een groot deel klassikaal gericht. Dit betekent niet dat de kinderen allemaal hetzelfde doen. Iedere leerling verwerkt de leerstof op eigen niveau met opdrachten die bij zijn mogelijkheden passen. Door deze differentiatie binnen het gemeenschappelijke lesprogramma worden leerlingen met verschillende niveaus en capaciteiten zoveel mogelijk bij elkaar gehouden

Vanuit de gedachte dat kinderen veel van en aan elkaar kunnen leren, wordt in de Vrije School de voorkeur gegeven aan grotere klassen. De kans dat de groep uiteenvalt door te sterke verschillen tussen de kinderen onderling is kleiner in wat grotere klassen.

Grote klassen bieden de kinderen ook meer alternatieven op het terrein van vriendschap en kameraadschap; de sociale stabiliteit is er groter dan in kleinere groepen. De optimale groeps grootte in de kleuterklas vinden wij 24-25 kinderen; in de onderbouw kan dit variëren van 25 tot ongeveer 32 kinderen. Voor de lagere klassen is een groeps grootte van 28 kinderen de meest ideale. Bij vakken als euritmie, gymnastiek, handvaardigheid en handwerken kunnen de klassen gesplitst worden. Klassenleerkrachten van een grote klas hebben een extra vrijstelling, uitgedrukt in een hoeveelheid tijd, zodat individuele leerlingen extra aandacht kunnen krijgen.

Naast de vaste klassenleerkracht komen ook vakleerkrachten in de klas. Voor een aantal vakken (handvaardigheid, handwerken, koor, lier, fluitenbouw, gymnastiek en euritmie) zijn dit speciale vakleerkrachten. In andere gevallen zijn het klassenleerkrachten die naast de lessen in hun eigen klas een aantal vakken in een andere klas geven.

2. Het volgen van de ontwikkeling van de leerlingen

In principe maakt het klassenleerkrachtsysteem, waarbij een leraar eenzelfde groep kinderen gedurende meerdere jaren begeleidt, het mogelijk om de ontwikkeling van de leerlingen goed te volgen. De klassenleerkracht, die de kinderen goed leert kennen, kan de grote en kleine stappen in hun ontwikkeling beter in een totaalbeeld plaatsen dan het geval is met leraren, die elk jaar weer voor een nieuwe groep kinderen komen te staan.

De leerkrachten streven ernaar om zich gedurende het hele schooljaar dagelijks een beeld te vormen van de ontwikkeling van de kinderen in de klas.

Bij de voorbereiding van de lessen proberen ze een beeld van de kinderen voor ogen te halen. Vragen over leerlingen die ze de afgelopen dag niet goed hebben gezien kunnen ze meenemen de volgende dag in.

Voor elk kind houdt de klassenleerkracht bij hoe het de aangeboden leerstof verwerkt heeft. Daarnaast zijn er vaste volgmomenten op basis waarvan de leerkrachten hun eigen waarnemingen kunnen aanvullen of bijstellen.

Leerrijpheidsonderzoek

Een kleuter is in de opvatting van de school "leerrijp", als zijn fysieke en emotionele ontwikkeling de overgang naar de eerste klas mogelijk maakt. Jaarlijks is er voor alle ouders van kleuters een ouderavond waarin dit begrip nader wordt toegelicht en waarin vragen van ouders daarover worden beantwoord.

Een eerste klas start, zoals gebruikelijk, na de zomervakantie.

Met het oog op de vorming van een eerste klas, wordt het *leerrijpheidsonderzoek* uitgevoerd bij:

- Kleuters die vóór 1 juli zes jaar zijn geworden, maar waarvan de ouders of kleuterleidster toch de vraag hebben of het leerrijp is.
- Kleuters die in de maanden juli/augustus zes jaar worden. Deze kinderen worden altijd in het leerrijpheidsonderzoek meegenomen, tenzij hun ouders en de kleuterleidster al hebben besloten dat het kind nog niet naar de eerste klas zal gaan.

Het *leerrijpheidsonderzoek* vindt plaats in de maanden **april/mei** voor de beoogde overgang naar de eerste klas. Door de termijn tussen onderzoek en start eerste klas zo kort mogelijk te houden, wordt de kans dat ten onrechte de conclusie wordt getrokken dat het kind nog niet leerrijp is bij start van de eerste klas, geminimaliseerd.

De kleuterleidster onderzoekt de leerrijpheid op grond van haar ervaringen met het kind in de klas. De ouders overleggen met de kleuterleidster over de ervaringen met het kind thuis en in de klas. Zij kunnen in dit overleg hun visie met de kleuterleidster bespreken. De schoolarts kijkt vooral naar de fysiek\motorische ontwikkeling van de kinderen. De intern begeleider informeert de ouders van tevoren over datum en tijd van het leerrijpheidsonderzoek door de schoolarts. Indien ouders geen bezwaar maken, gaan we uit van toestemming. De schoolarts onderzoekt de kleuters twee aan twee op fysiek\motorische kenmerken. De ouders zijn niet bij dit onderzoek aanwezig.

De bevindingen van alle betrokkenen worden besproken in het *therapeutisch team*, voor deze gelegenheid aangevuld met de kleuterleidster en eventueel de beoogde leerkracht van de eerste klas. De kleuterleidster brengt hier ook de visie van de ouders in.

Deze vergadering komt met een bindend advies over de plaatsing van het kind in de eerste klas. De school volgt dit advies. De kleuterleidster informeert de ouders over het advies en geeft inzicht in de gronden waarop het advies is gebaseerd.

Een exacte beschrijving van de procedure kunnen ouders bij de intern begeleider opvragen.

Kinder- en klassenbespreking

Naast de kleine kindbespreking met het therapeutisch team, worden er ook kinder- en klassenbesprekingen gehouden in de wekelijkse pedagogische vergadering.

De leden van de pedagogische vergadering worden actief betrokken bij een, door een leerkracht geformuleerde, hulpvraag van een kind. De leden kunnen een adviserende bijdrage leveren en zodoende de leerkracht ondersteunen in haar/zijn pedagogisch didactisch handelen.

Het eerste klas onderzoek

In de eerste klas wordt het eerste klas onderzoek gedaan. Alle kinderen worden door de schoolarts, *internbegeleider leerlingenzorg*, en de leerkracht bekeken.

De schoolarts verzorgt het medisch- menskundig onderzoek, de internbegeleider en de leerkracht doen onderzoek naar levoorwaarden.

De ouders worden van tevoren over datum en tijd van de onderzoeken geïnformeerd en worden uitgenodigd bij het onderzoek van de schoolarts aanwezig te zijn.

Zowel de schoolarts als *internbegeleider leerlingenzorg* observeren in de klas. De bevindingen en waarnemingen van het gehele onderzoek worden met de leerkracht en het therapeutisch team besproken. De schoolarts zal toestemming vragen de bevindingen van het onderzoek met het therapeutisch team te bespreken.

Hetgeen er besproken is wordt door de leerkracht aan de ouders/verzorgers medegedeeld. De gegevens worden vastgelegd op een *leerling-zorgkaart*.

Indien nodig wordt een *handelingsplan* gemaakt. Dit *handelings-* of *begeleidingsplan* wordt nogmaals in het eerste jaar geëvalueerd in samenwerking met de internbegeleider.

Het eerste klas onderzoek is een onderdeel van het *leerlingvolgsysteem*. Vanaf de tweede klas worden alle kinderen twee keer per leerjaar met de leerkracht en intern begeleider leerlingenzorg gevolgd en geëvalueerd.

Het leerlingvolgsysteem

Het *leerlingvolgsysteem* omvat het eerste klas onderzoek, het volgen en toetsen tot en met klas 6. Gedurende de gehele schoolperiode worden de kinderen gevolgd in hun ontwikkeling. In aansluiting op het eerste klas onderzoek worden de kinderen vanaf klas 2 tot en met 6 getoetst met genormeerde toetsen.

Op twee momenten in het schooljaar (november en mei) worden door de klassenleerkracht toetsen afgenomen, waarin de vorderingen op het gebied van de leervaardigheden (technisch- en begrijpend lezen, spellingvaardigheid, rekenen/wiskunde) van de kinderen worden getoetst. In klas 2 wordt in de maand mei voor het eerst getoetst. In klas 3,4 en 5 wordt er twee maal per jaar getoetst. In klas 6 éénmaal met daarnaast de NIO schoolverlaters toets.

De *internbegeleider leerlingenzorg* evalueert na iedere toetsweek met alle leerkrachten de toetsresultaten om vervolgens voor leerlingen die extra zorg behoeven, een procesgericht plan van aanpak op te zetten. Dit plan van aanpak wordt met de ouders besproken.

Naast de zorg op individueel niveau wordt ook de zorg op klassenniveau besproken en in kaart gebracht. De *internbegeleider* heeft daarbij een sturende, adviserende en begeleidende rol.

Naast het volgen en toetsen van de leervaardigheden wordt de ontwikkeling van het kind op sociaal-emotioneel, fysiek- motorisch en muzikaal- beeldend gebied gevolgd en vastgelegd.

De schoolverlaters toets (NIO) en de overgang naar het voortgezet onderwijs.

De school zorgt ervoor dat bij alle leerlingen van klas 6 een schoolverlaters onderzoek wordt afgenomen.

De NIO toets onderzoekt de leercapaciteiten van het kind. De leervaardigheden worden immers al ieder jaar door de leerkracht getoetst (het *leerlingvolgsysteem*).

De NIO is een intelligentie onderzoek. De toets geeft inzicht in de capaciteiten van het kind die nodig zijn voor het volgen van onderwijs op VMBO, HAVO, of VWO niveau. De ouders geven schriftelijk toestemming voor het afnemen van de toets. De NIO wordt afgenomen door de psycholoog van de schoolbegeleidingsdienst en of remedial teacher van onze school. De internbegeleider is verantwoordelijk voor de coördinatie.

Bij leerlingen die in aanmerking komen voor het LWOO (Leerweg Ondersteunend Onderwijs) of bij twijfel wordt het zogenaamde Drempeleonderzoek afgenomen door de internbegeleider. Het Drempeleonderzoek toetst de leervaardigheden. De resultaten geven een indicatie voor het type vervolgonderwijs. Vanzelfsprekend worden de ouders betrokken bij deze procedure.

Ouders kunnen zich over de verschillende mogelijkheden in het voortgezet onderwijs in de regio informeren via de schriftelijke informatie van en over scholen en door bezoek aan open dagen. In het schoolbericht worden ouders geïnformeerd over de open dagen van scholen in de regio.

De zesde klassers kunnen vrijaf vragen voor deelname aan introductie of oriëntatiedagen op andere scholen.

Klassikaal wordt deelgenomen aan een introductiedag op de Stichtse Vrije School (Bovenbouw)

Leerling onderzoek door de Begeleidingsdienst voor Vrije Scholen.

Wanneer externe hulp nodig wordt geacht door de klassenleerkracht kan, in overleg en samenwerking met de internbegeleider, de hulp worden ingeroepen van een schoolpsycholoog van de begeleidingsdienst. De aanvraag wordt ingediend m.b.v. het daarvoor ontwikkelde formulier en een toestemmingverklaring van de ouders.

Het onderzoek wordt op school uitgevoerd. Na afloop vindt een evaluerend gesprek plaats met ouders, klassenleerkracht en internbegeleider. Een verslag van het onderzoek met bevindingen en advies wordt schriftelijk vastgelegd door de schoolpsycholoog. Het traject wordt gecoördineerd door de internbegeleider.

Dyslexie onderzoek

Leerlingen waarbij op indicatie van de interne *remedial teacher* dyslexie wordt geconstateerd wordt de mogelijkheid geboden om in het bezit te komen van een officieel erkende dyslexie verklaring. Voorwaarde voor het verkrijgen van een dyslexieverklaring is dat de leerling een half jaar lang *remedial teaching* heeft gehad. Ouders van leerlingen die daarvoor in aanmerking komen worden schriftelijk hiervan op de hoogte gebracht.

De dyslexie verklaring wordt afgegeven halverwege de zesde klas na, en in combinatie met het afnemen van de NIO schoolverlaterstoets.

Weer samen naar school

Door het toenemende aantal verwijzingen van kinderen met leer- en/of gedragsproblemen naar het Speciaal Basisonderwijs (SBAO) is door de overheid het project "weer Samen Naar School" ontwikkeld. De bedoeling is dat dit project de basisscholen beter in de gelegenheid stelt om de zorgkinderen te helpen, zodat zij 'gewoon' bij de eigen leerkracht in de eigen school kunnen blijven.

De Zeister Vrije School is aangesloten bij zowel het landelijk samenwerkingsverband (SWV) voor Vrije Scholen gekoppeld aan de Tobiasschool als het reguliere SWV "zorggebundeld", gekoppeld aan de Ridderoordschool.

Het doel is kort samengevat: meer kinderen verantwoord te laten deelnemen aan het basisonderwijs d.m.v. "leerlingenzorg".

De SWV hebben beleid ontwikkeld over de pedagogische en didactische aanpak van zorgkinderen. Onze school gebruikt de kennis en vaardigheden van het SBAO in de vorm van Preventieve Ambulante Begeleiding (PAB). Het SWV heeft daar een coördinerende en begeleidende rol. De *internbegeleider leerlingenzorg* is verantwoordelijk voor de coördinatie binnen onze school.

De procedure is als volgt:

- Als de ontwikkeling van een leerling daartoe aanleiding geeft, bespreken de klassenleerkracht en de *internbegeleider* in overleg met de ouders de wenselijkheid van het inschakelen van de PAB'er.
- Na schriftelijke toestemming van de ouders/verzorgers wordt door de internbegeleider een hulpaanvraag gestuurd naar de PAB'er.
- Er is tussen school (internbegeleider en leerkracht) en PAB'er overleg welke vorm van preventieve ambulante begeleiding het meest adequaat is. Er worden schriftelijke afspraken gemaakt.
- Na afloop vindt er een gesprek plaats tussen de PAB'er en de internbegeleider. Er worden toekomstgerichte afspraken gemaakt tussen de betrokkenen over de te ondernemen acties en de evaluatie van de geboden hulp.
- De school is aanspreekbaar op de uitvoering van de hulp en de communicatie met de ouders/verzorgers.

Als de aangeboden begeleiding niet heeft geholpen en er sprake is van een advies voor een verwijzing naar het Speciaal Basis Onderwijs en de ouders/verzorgers hebben bij voorkeur met de school hierover overeenstemming bereikt, dan wordt de leerling aangemeld bij de Permanente Commissie Leerlingenzorg PCL). Deze commissie bepaalt of het kind ook daadwerkelijk in aanmerking komt voor het speciaal Basisonderwijs, aangewezen is op een andere vorm van speciaal onderwijs, een andere basisschool of op de eigen school nog verder geholpen kan worden.

Voor informatie over aanneming van kinderen met een handicap, stoornis of ernstige ziekte, kunt u terecht bij de *Internbegeleider leerlingenzorg*.

Therapeutische Ondersteuning

Blijkt op cognitief gebied, sociaal emotionele ontwikkeling, fysiek motorische ontwikkeling of muzikaal kunstzinnige ontwikkeling te veel achterstand van het kind, dan neemt de klassenleerkracht initiatief voor een handelingsplan. Het handelingsplan komt tot stand na overleg met de ouders, het therapeutisch team en na bespreking in de pedagogische vergadering. De ouders moeten met het handelingsplan akkoord gaan.

In het kader van dit plan kan het kind euritmitherapie, kunstzinnige therapie, remedial teaching, of een combinatie daarvan worden aangeboden.

Remedial Teaching

In het kader van speciale zorg voor kinderen met specifieke behoeften, kan de remedial teacher extra hulp verlenen. Komt een kind in aanmerking voor *remedial teaching*, dan wordt altijd na diagnostisch onderzoek een handelingsplan gemaakt. De ouders worden uitgenodigd voor een gesprek en worden betrokken bij de begeleiding. Het aantal uren *remedial teaching* dat vanuit school kan worden aangeboden, is beperkt.

4. DE SCHOOL ALS ORGANISATIE

Samenstelling van het team

Het lerarencollege is samengesteld uit kleuterleidsters, klassenleerkrachten en vakleerkrachten. De klassenleerkrachten zijn verantwoordelijk voor hun eigen klas. Zij geven de meeste lessen in die klas. Daarnaast zijn er vakleerkrachten, meestal met een parttime aanstelling, voor vaklessen als bijvoorbeeld gymnastiek, handwerken, handvaardigheid, godsdienst, lier en muziek. Ook zijn er een aantal vaste invalleerkrachten en *remedial teacher* aan de school verbonden. Het *therapeutisch team* wordt gevormd door de *internbegeleider leerlingenzorg*, de schoolarts, een senior leerkracht, euritmitherapeut en de remedial teacher.

Het onderwijs ondersteunend personeel bestaat uit administratieve medewerkers, euritmie begeleiders en de huismeester.

De bestuurlijke organisatie van de school

De Zeister Vrije School is een stichting. Onder deze stichting vallen twee scholen. De school aan de Socrateslaan en de school aan de Burgemeester van Tuylaan in Zeist. Het bestuur is het bevoegd gezag en eindverantwoordelijk voor de continuïteit en kwaliteit van de scholen. Het bestuur heeft de dagelijkse verantwoordelijkheid voor de school door delegatie overgedragen aan de schoolleider. De samenstelling van het bestuur wordt jaarlijks vermeld in het *jaarboekje*.

Ieder jaar organiseert de Stichting een algemene en openbare vergadering, waarin door het bestuur en beleidsorganen van de school verantwoording wordt afgelegd over het gevoerde beleid.

De schoolleider is verantwoordelijk voor de voortgang en uitvoering van het schoolbeleid en daarmee voor de uitvoering van de dagelijkse leiding van de scholen. De schoolleider wordt ondersteund door staffunctionarissen voor personeelzaken, zorg (intern begeleider), en administratie. Tevens zijn er drie onderbouwcoördinatoren, die de uitvoerende klassenoverstijgende activiteiten coördineren in de kleuterklassen en de klassen 1, 2 en 3 en 4, 5, 6.

De school heeft een *beleidsadviesgroep*. De beleidsadviesgroep is het orgaan binnen de school dat door de schoolleider geraadpleegd wordt en advies uitbrengt over algemeen beleid van de school. De onderbouwcoördinatoren en de internbegeleider maken kwalitatief qua deel uit van de beleidsadviesgroep. Leerkrachten kunnen naar eigen keuze toetreden tot deze groep. De beleidsadviesgroep dient tevens als medezeggenschapsraad.

Betrokkenheid van ouders (MZR)

In de medezeggenschapsraad zijn ook de ouders vertegenwoordigd. De medezeggenschapsraad wordt geraadpleegd over zaken die de school als geheel aangaan, zoals veranderingen in de grondslag of doelstellingen van de school, beslissingen over inkrimping dan wel uitbreiding van de school, fusie met andere scholen of het aangaan van samenwerkingsverbanden, deelname aan onderwijsprojecten of experimenten.

In het *jaarboekje* zijn de namen van de contactpersonen van de MR te vinden.

5. OVERLEG EN COMMUNICATIE MET DE OUDERS

1. Rapportage aan de ouders

Het **jaargetuigschrift** wordt vlak voor de zomervakantie uitgereikt. Hierin staan de vorderingen van het afgelopen jaar, maar ook de innerlijke ontwikkeling van de leerling wordt beschreven.

De leerkracht beoordeelt niet in cijfers, maar naar inzet, werkhouding en resultaat per vak. Wel wordt er vermeld of de resultaten in relatie tot de leeftijdsgroep en de individuele capaciteiten voldoende of onvoldoende zijn.

Het getuigschrift bevat naast een deel voor de ouders ook een deel voor de leerling zelf. Hier staat, in dichtvorm of proza, een geschreven beeld, meestal ontleend aan de vertelstof van het leerjaar waarop het getuigschrift betrekking heeft. Het is de bedoeling dat de leerling zich in dat beeld kan herkennen en dat het hem tot steun kan zijn bij de ontwikkeling van de eigen vermogens en talenten.

De twintigminutengesprekken

Vanaf klas 3 (groep 5) worden deze gesprekken jaarlijks gevoerd. De resultaten van de herfsttoetsen worden in ieder geval met de ouders besproken en, zo mogelijk, ook de ontwikkeling van de leerling in bredere zin. De leerkracht kan ook naar aanleiding van de voorjaarstoets contact met de ouders opnemen.

Ouders die persoonlijk contact met de leerkracht van hun kind wensen kunnen hiertoe altijd een afspraak maken. De klassenleerkrachten hebben in de meeste gevallen een of meerdere vaste momenten waarop ze gebeld kunnen worden door ouders met specifieke vragen.

Iedere klassenleerkracht houdt jaarlijks een aantal **ouderavonden**. Daarin wordt onder andere aandacht besteed aan de inhoud van het leerplan voor dat jaar en worden zaken besproken die betrekking hebben op het functioneren van de klassen als sociaal geheel.

Naast deze ouderavonden per klas zijn er elk jaar een aantal **algemene ouderavonden**, waarin thema's die op de gehele schoolgemeenschap betrekking hebben aan de orde kunnen komen.

Eens in de twee weken (op vrijdag) krijgen de leerlingen een **schoolbericht** mee. Daarin zijn de data waarop ouderavonden en andere evenementen plaatsvinden aangegeven en is plaats ingeruimd voor korte mededelingen, oproepen en informatie over cursussen of culturele activiteiten die voor kinderen of hun ouders interessant kunnen zijn.

2. Ouderactiviteiten

Omdat ouders en leerkrachten ten aanzien van de kinderen een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid hebben wordt van ouders betrokkenheid bij de school verwacht. Deze kan onder meer tot uitdrukking komen in de aanvaarding van specifieke taken in de klassen of deelname aan een van de verschillende ouderwerkgroepen die in de school actief zijn.

Per klas verzorgen enkele ouders het contact tussen ouders en school, ouders en leerkrachten en ouders onderling. Deze **klassenouders** staan de leerkracht met raad en daad terzijde en helpen bij de organisatie van klassen- en schoolactiviteiten. Incidenteel komen de **klassenouders** van alle klassen bijeen voor overleg, om de (praktische) gang van zaken in de verschillende klassen op elkaar af te stemmen.

- De **bazaarcommissie** verzorgt de traditionele *bazaar*, waar veel kinderactiviteiten zijn en veelal door ouders gemaakte spullen worden verkocht. Eenmaal per anderhalf jaar, wordt een *bazaar* gehouden, in de lente.

De opbrengsten worden gebruikt voor investeringen, die niet uit de subsidiegelden kunnen worden bekostigd en voor schenkingen aan minder draagkrachtige (verwante) instellingen zoals Vrije Scholen in Oost-Europa en of ontwikkelingslanden.

- De **adventscmissie**. Deze commissie organiseert elk jaar aan het begin van de adventstijd een knutselmarkt, waar kinderen kunnen kaarsen trekken, sterren vouwen, koekjes bakken en kerststalfiguurtjes maken. als voorbereiding op het kerstfeest. Er is een restaurant met allerlei versnaperingen en voor de ouders bestaat de mogelijkheid om een adventskrans te maken met dennengroen.

- De **tuingroep** organiseert en coördineert en onderhoud van de tuinen rond beide schoolgebouwen.

- De **redactie** van het **schoolblad *Drieluik***, bestaat voornamelijk uit ouders en een leerkracht. Door bijdragen van ouders, leerkrachten en kinderen wordt in dit 4 keer per jaar verschijnend periodiek een beeld gegeven van zaken die in de school leven. Ouders, leerkrachten en adverteerders ontvangen het gratis.

- De **bibliotheekgroep** beheert een bescheiden collectie boeken over opvoeding, onderwijs en aanverwante thema's, waar ouders gratis uit kunnen lenen op naam van een van hun kinderen. De ouderbibliotheek is elke woensdag- en donderdagmorgen open van 8.30 u. tot 9.30 u. Bij het secretariaat is bekend wie de contactpersonen van de verschillende ouderwerkgroepen zijn.

6. PROCEDURES

1. Aanmelding van nieuwe leerlingen

Wanneer ouders aan de school kenbaar maken, dat ze overwegen of de Vrije School voor hun kinderen een goede keuze zou zijn, krijgen ze een informatiepakket toegestuurd. In dit pakket zit ook een aanmeldingsformulier. Door het aanname formulier ingevuld aan school terug te zenden maken de ouders duidelijk, dat zij voor hun kind in principe een plaats in onze school willen reserveren. Van de school krijgen ze een bericht waarin de ontvangst van het aanmeldingsformulier bevestigd wordt.

Een aantal maanden voordat de plaatsing van hun kind aan de orde is, worden de ouders vanuit school benaderd om een **kennismakings- of oriëntatie**gesprek af te spreken. Voor ouders die nog weinig of niets van de Vrije School afweten is het gunstiger om eerder een dergelijk gesprek aan te vragen.

Met alle ouders die voor het eerst een kind op onze school aanmelden wordt een **kennismakings- of oriëntatie**gesprek gevoerd. Ook als de ouders het Vrije School onderwijs al kennen of wanneer het kind van een andere Vrije School komt. Bij dit gesprek kunnen alle vragen die niet door de schriftelijke informatie beantwoord zijn gesteld worden en is er gelegenheid om de gebouwen, lokalen en terreinen te bekijken.

In de regel beslissen de ouders nadat dit gesprek heeft plaatsgevonden of de aanmelding van hun kind definitief wordt. In het laatste geval volgt dan een **aannamesprek** met de leerkracht waarbij het kind waarschijnlijk geplaatst zal worden. Het is de bedoeling dat het kind hierbij aanwezig is.

Het gesprek wordt voor de school gevoerd door de groepsleerkracht of kleuterleid(st)er. Wanneer het de aanmelding van kinderen voor de onderbouw (klas 1 tot en met 6) betreft, zijn er twee leerkrachten bij het aannamesprek aanwezig. Een van de twee leerkrachten kan dan tijd nemen om de nieuwe leerling beter te leren kennen, terwijl de collega-leerkracht met de ouder(s) de concrete overstap naar de Vrije School en overige vragen bespreekt.

Een afspraak voor een aanname gesprek kan pas worden gemaakt als we de laatste rapporten en andere relevante informatie van de vorige school ontvangen hebben. In de regel wordt over de aanname van kleuters die ouder zijn dan vier jaar en van een andere school komen met het therapeutisch team overlegd. Ook wordt informatie opgevraagd bij de vorige school. Om de besluitvorming te vergemakkelijken, bestaat voor potentiële nieuwe leerlingen de mogelijkheid om een dag in de eventueel toekomstige klas aan de lessen deel te nemen.

2. Vervanging van leraren bij ziekte

Wanneer bekend wordt dat leraren in verband met ziekte niet op school kunnen komen wordt in eerste instantie een vervang(st)er opgeroepen. Kleuterklassen en de laagste onderbouwklassen hebben vaste vervangende leerkrachten.

Wanneer er geen vervanging beschikbaar is, worden de leerlingen volgens een bestaande verdeellijst over verschillende klassen verdeeld. Bij kleuters is dat voor de hele ochtend, bij onderbouwleerlingen meestal alleen voor de periode-uren omdat de vaklessen die volgen veelal door andere leerkrachten worden gegeven. In uitzonderlijke situaties, wanneer meerdere leerkrachten tegelijk afwezig zijn, kan het nodig zijn ouders te vragen hun kind thuis te houden. Als dit niet kan is er altijd opvang in een andere klas.

Wanneer een langere periode van absentie van een leerkracht wordt voorzien, worden de ouders schriftelijk geïnformeerd over de verdere gang van zaken.

De arbeidsduurverkorting (ADV) is verdisconteerd in het jaarrooster en levert dus geen vrije uren op.

3. Overleg ouders - leerkracht over vorderingen en bij problemen

Overleg tussen ouders en leerkracht is altijd mogelijk. De meeste leerkrachten hebben hiervoor een vast moment in de week gereserveerd. De tijden worden aan het begin van het schooljaar bekend gemaakt. Ook zijn er op een vast moment in het jaar de z.g. *twintigminutengesprekken* van de leerkracht met de individuele ouders. Tenslotte kan men de leerkracht ook zelf altijd om een gesprek vragen.

4. Klachtenprocedure

Wanneer ouders problemen of klachten hebben kunnen ze zich het beste in eerste instantie wenden tot de klassenleerkracht of de klassenouders.

Voor algemene pedagogische problemen of problemen die de klassenleerkracht betreffen kan (telefonisch of schriftelijk) een gesprek met de schoolleider/voorzitter collegeraad worden aangevraagd. Ook problemen die onder de aandacht van het hele lerarencollege gebracht zouden moeten worden kunnen via de Collegeraad aan de orde worden gesteld. Ervan uitgaande dat klachten voortkomen uit de wens een gegeven situatie te verbeteren, worden alle klachten serieus behandeld, ledere ouder, leerling of medewerker die het slachtoffer is geworden van discriminatie, intimidatie of (seksueel) geweld, of hiervan heeft kennisgenomen, of andere klachten heeft, kan een klacht indienen bij de Collegeraad of het Bestuur. Op onze school is de nondiscriminatiecode van de Vrije Scholen en het model klachtenregeling van de Vereniging Bijzondere Scholen (VBS) van toepassing. Ernstige problemen kunnen in eerste instantie worden voorgelegd aan de vertrouwenspersoon van de school (zie *jaarboekje*). Klachten over gedragingen en/of beslissingen van medewerkers van de school of het bevoegd gezag kunnen, wanneer blijkt dat ze binnen de school niet bevredigend kunnen worden afgehandeld, worden voorgelegd aan de Landelijke Klachtencommissie van de VBS. Het indienen van een klacht bij deze instanties staat los van een eventuele aangifte bij politie of justitie.

5. (interne) geschillenregeling

Wanneer een belanghebbende het niet eens is met een (voorgenomen) besluit van de Collegeraad of mandaatgroep, zullen altijd eerst deze organen gevraagd worden het besluit te heroverwegen. Alleen wanneer de betreffende mandataris die vraag niet (meer) wil of kan behandelen, kan dát probleem worden voorgelegd aan het Bestuur, die dan in eerste instantie een bemiddelende rol zal vervullen

Voor gevallen waarin ouders het niet eens zijn met besluiten, genomen door de (vertegenwoordigers van) het bevoegd gezag, zijn nadere bepalingen in de statuten van de stichting en het huishoudelijk reglement opgenomen. Indien nodig kan door belanghebbenden een beroep worden gedaan op een externe geschillencommissie. Informatie hierover via de Bond van Vrije Scholen te Driebergen, tel. 0343-536060, fax 0343-531772.

6. De financiële ouderbijdrage

De school wordt vanuit twee geldstromen gefinancierd: één daarvan wordt gekanaliseerd door de overheid, de andere komt direct van de ouders van onze school. Het geld dat door de overheid wordt gekanaliseerd komt als subsidie (d.w.z. gemeenschapsgeld dat door de overheid wordt herverdeeld ten behoeve van opvoeding en onderwijs).

De school biedt echter meer mogelijkheden dan uit de subsidiegelden gefinancierd kunnen worden. Voor die doeleinden vraagt de school een bijdrage van de ouders. De euritmielessen en -therapie, extrapedagogischehulp en schoolarts brengen kosten met zich mee, die in het reguliere onderwijs niet of in veel mindere mate voorkomen. Sommige lessen worden aan halve klassen gegeven: lierles, fluitenbouw, handvaardigheid, tuinbouw. Ook aan de omgeving van het kind: de huisvesting, materialen die worden gebruikt en het speelgoed in de kleuterafdeling, stelt de school eisen die mede door de ouderbijdrage gerealiseerd kunnen worden.

De ouderbijdrage is vrijwillig. Als maat voor de ouderbijdrage stelt de school aan de ouders het belastbaar (gezins)inkomen voor. Een standaard ouderbijdrageformulier wordt als bijlage met de schoolgids meegestuurd.

Voor een goede financiële huishouding is het noodzakelijk dat aan het begin van het schooljaar de omvang van de gezamenlijke bijdragen duidelijk is. We stellen het daarom zeer op prijs om van alle ouders jaarlijks vóór 1 september een ingevuld toezeggingsformulier te ontvangen. Over de besteding van de middelen, zowel subsidies als ouderbijdragen, wordt jaarlijks door de school schriftelijk en mondeling verantwoording afgelegd in de begroting en het jaarverslag (verkrijgbaar bij de administratie).

7. KWALITEITSBEWAKING EN KWALITEITSVERBETERING

1. Scholing van leraren

Om de kwaliteit van het onderwijs op peil te houden is er de mogelijkheid voor alle leraren om zich op onderwijskundig gebied bij- of na te scholen. Dit op voorwaarde dat er vervanging geregeld kan worden voor hun klas of lessen.

Op enkele dagen per jaar zijn er geen lessen omdat alle leraren met elkaar studeren op een bepaald thema. Deze dagen staan vermeld in het jaarprogramma.

Naast de gemeenschappelijke studie van alle leraren (studiedagen en wekelijkse pedagogische vergadering), is er eens in de twee weken het onderbouwoverleg waarin vakdidactiek en –inhoud besproken worden. De kleuterafdeling heeft deze vorm van overleg wekelijks.

2. Functioneringsgesprek, collegiale intervisie en interne begeleiding

Het functioneringsgesprek en de collegiale intervisie zijn de twee belangrijkste instrumenten, waarmee we een goede kwaliteit van het onderwijs in onze school willen waarborgen. De mandaatgroep personeel regelt dat er elk schooljaar met de leerkrachten een functioneringsgesprek plaats vindt. Doel is om voorwaarden te scheppen voor een zo optimaal mogelijk functioneren van de betrokkenen. Deze functioneringsgesprekken hebben hetzelfde karakter als in andere onderwijsinstellingen of het bedrijfsleven. Onder collegiale intervisie verstaan we het contact tussen de leerkrachten onderling met betrekking tot elkaars functioneren.

De laatste jaren is er gewerkt aan het ontwikkelen van een systematische vorm van collegiale intervisie door de aanstelling van een vaste reflecteur. Deze coaching en begeleiding van leerkrachten is toevertrouwd aan ervaren leerkrachten. Deze komen in de klassen observeren en geven pedagogische en didactische adviezen.

De internbegeleider coördineert de extra zorg op leerlingen niveau, onderhoudt contacten met de leerkrachten, verricht didactisch diagnostisch onderzoek en geeft adviezen, bijvoorbeeld betreffende mogelijkheden tot differentiatie binnen de klas.

8. EXTERNE CONTACTEN

De Zeister Vrije School onderhoudt contacten met verschillende organisaties binnen en buiten de Vrije Schoolbeweging.

De Begeleidingsdienst voor Vrije Scholen

Socrateslaan 22 A. 3707 GL Zeist. tel. 030-6937900 fax 030-69114400

Deze dienst begeleidt Vrije Scholen in Nederland en België, verleent pedagogische en didactische ondersteuning aan leerkrachten, verzorgt leerling onderzoeken, adviseert op het terrein van organisatieontwikkeling, personeelsbeleid, stresspreventie en conflicthantering. De diensten kunnen worden aangevraagd door de vertegenwoordigers van de school.

De Vereniging voor Vrije Scholen

Hoofdstraat 14 b, 3972 LA Driebergen. tel. 0343-536060 fax 0343-531772

De Vereniging voor Vrije Scholen is een vereniging waarbij alle erkende Vrije Scholen zijn aangesloten. De belangrijkste taken van de Vereniging zijn het bevorderen van het Vrije Schoolonderwijs, belangenbehartiging (advies over toepassing van wet- en regelgeving; mogelijkheden voor behoud van de specifieke identiteit) het bevorderen van samenwerking met organisaties binnen en buiten de Vrije Schoolbeweging.

De Stichting Vrij Pedagogisch Centrum, de Pedagogische Werkgemeenschap voor het kind in de leeftijd van 0 tot 7 jaar, en de Stichting Rudolf Steiner pedagogie, onderhouden nauwe contacten met de bond. In samenwerking met VPC en de Educative Federatie coördineert de Vereniging onderzoeken op het gebied van onderwijskundige vernieuwing.

Voor de belangenbehartiging naar overheden en (juridische)informatie werkt de Vereniging nauw samen met de VBS, de Vereniging Bijzondere Scholen. De Vereniging is aangesloten bij het Samenwerkingsverband van Organisaties voor Onderwijsvernieuwing (SOVO) en bij de Europese Raad van Steiner/Waldorfscholen (ECSWS) en zorgt voor participatie in de Europese Ouderfederatie.

De Vereniging geeft ook algemene informatie over Vrije Scholen (ook internationaal), landelijke instellingen en opleidingen, activiteiten in de Vrije Schoolbeweging, aanwijzingen en hulp m.b.t. het verkrijgen van een reiskostenvergoeding bij de gemeente e.d.

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie

Secretariaat: Postbus 378, 3700 AJ Zeist.

Deze stichting geeft adviezen en helpt met het zoeken naar financieringsmogelijkheden voor initiatieven op het terrein van de Vrije School pedagogie. (helpt o.a. ongesubsidieerde peutergroepen en kleuterscholen en scholen voor speciaal onderwijs (Tobiasscholen) aan startsubsidies; ondersteunt niet-gesubsidieerde bovenbouwen en beheert een internationaal hulpfonds voor Vrije Scholen en steun aan lerarenopleidingen in het buitenland.)

De Centrale Administratie voor Vrije Scholen

Stationslaan 8, Postbus 559, 3700 AN Zeist, tel. 030- 6921814 fax 030-6925801

De Centrale Administratie verzorgt voor een groot aantal Vrije Scholen in Nederland de financiële- en salarisadministratie.

Vereniging Landelijk Oudercontact

Secretariaat: Laan van Leeuwensteyn 50, 2271 HL Voorburg

Aanleiding voor de oprichting van het Landelijk Ouder Contact (LOC) was de invoering van de mammoet wet (1970). Het LOC is een vereniging van Vrije School ouders die zich ten doel stelt het Vrije Schoolonderwijs te bevorderen en op politiek niveau zich in te zetten voor het behoud daarvan. Het LOC is aangesloten bij de European Federation of Rudolf Steiner/ Waldorfschool Parents.

Vereniging Vrije Opvoedkunst

Secretariaat: Hoofdstraat 8, 3972 LA Driebergen tel. 03430-538788 fax 0343-538312

De Vereniging Vrije Opvoedkunst, waarvan ieder persoonlijk lid kan worden, bestaat sinds 1928. De vereniging stelt zich tot doel bij te dragen aan de verwezenlijking van de de pedagogische-, didactische- en sociaal-pedagogische impuls van Rudolf Steiner. De vereniging geeft het tijdschrift *Vrije Opvoedkunst* uit, verzorgt korte publicaties over sociaal-pedagogische onderwerpen en organiseert jaarlijks themadagen over actuele sociaal-pedagogische onderwerpen, cursussen en conferenties. De vereniging heeft 59 plaatselijke afdelingen. Lidmaatschap kost 70 gulden per jaar.

Hogeschool Helicon

Socrateslaan 22, 3707 GL Zeist tel. 030-6937900 fax 030-6911440

Onder de Hogeschool Helicon valt de opleiding voor Vrije Schoolleraars, applicatie en bijscholingscursussen voor leraren die zich in het Vrije Schoolonderwijs willen specialiseren, de opleiding tot euritmie docent en opleiding voor muziekdocenten.

Instanties buiten de Vrije Schoolbeweging, waarmee we contact onderhouden zijn:

Vereniging Bijzondere Scholen

Bezuidenhoutseweg 225, 2594 AL Den Haag, tel. 070-3315252

Permanente Commissie Leerlingenzorg (PCL)

"Zorg Gebundeld", Postbus 25, 3738 ZL Maartensdijk

9. SPECIALE VOORZIENINGEN

1. Peuterspeelgroep

Naast de school is een **Peuterspeelgroep** gehuisvest waar kinderen van twee tot vier jaar twee of meer ochtenden per week terecht kunnen. Organisatorisch staat de Peuterspeelzaal los van de school (Peuterspeelzalen vallen onder Welzijn). In de praktijk gaat het grootste deel van de peuters naar de kleuterklas als ze vier jaar zijn geworden. Voor informatie Peutergroep Duimelijntje: www.duimelijntje.info

2. Buitenschoolse opvang

Buitenschoolse opvang **De Bosplaats** is een professionele, zelfstandige organisatie die is ontstaan op initiatief van ouders van kinderen op de Zeister Vrije School. Deze ouders hadden behoefte aan kwalitatief goede opvang, aanluitend aan de pedagogische uitgangspunten en schooltijden van de Vrije School.

Op BSO de Bosplaats kunnen ongeveer 30 kinderen opgevangen worden in de leeftijd van 4 tot 12 jaar. BSO de Bosplaats biedt opvang na schooltijd, in vakanties en op studiedagen van de Zeister Vrije School. Zo'n 85 % van de kinderen komt van de Zeister Vrije School.

BSO de Bosplaats is gehuisvest achter de school op de Socrateslaan.

Voor informatie kunt u mailen naar info@debosplaats.nl of kijken op de website: www.debosplaats.nl.

3. Overige voorzieningen

Beide gebouwen beschikken over een toneelzaal en therapieruimten. In het gebouw aan de Socrateslaan bevindt zich een bibliotheek voor de leraren. Het gymnastieklokaal bevindt zich in het belendende gebouw van Hogeschool Helicon. Het handvaardigheidslokaal is ondergebracht op de Burg. van Tuylaan. Achter het schoolgebouw aan de Socrateslaan bevindt zich de voor de tuinbouwlessen noodzakelijke schooltuin. Gewerkt wordt aan de inrichting van een documentatiecentrum. Het gebouw aan de Socrateslaan is geschikt voor rolstoelgebruikers.

10. Literatuur

Over de vrije school zijn veel boeken in verschillende talen verschenen. Hieronder volgt een selectie van een aantal in het Nederlands verschenen titels ter oriëntatie voor ouders die op zoek zijn naar een uitgebreidere beschrijving van de vrijeschoolpedagogie en de achtergronden daarvan,

Cornelis Boogerd, *Het etherlichaan als pedagogisch instrument in de opvoeding van het kleine kind*. Assen, Nearchus, 2009

Dick Bruin en Attie Lichthart, *Schilderen op school*, Zeist, Christofoor, 2009

- Frans Carlgren, *De Vrije School*

Het standaardwerk voor ouders over de Vrije Scholen. Voorzien van veel illustraties in kleur en een uitstekende tekst over alle klassen en vakken van de Vrije Scholen.

- Dick Crum, *Onderwijs als kunst* (Wolters Noord | hoff).

Een gedegen, enigszins afstandelijke beschrijving van de grondbeginselen en methoden van de Vrije Scholen.

- Wolfgang Goebel e.a., *Kinderspreekuur* (Uitgeverij Christofoor).

Een medisch-pedagogisch handboek en naslagwerk voor iedereen die met kinderen te maken heeft, gebaseerd op de inzichten van de antroposofische geneeskunde en de Vrije-Schoolpedagogie

- Goorhuis-Brouwer, Sieneke, *Alles op zijn tijd. Het jonge kind in pedagogisch perspectief*. (SWP)

Sieneke Goorhuis-Brouwer is als hoogleraar spraak- en taalstoornissen bij kinderen verbonden aan de Rijksuniversiteit in Groningen. Zij richt zich in *Alles op zijn tijd* tegen het wijdverbreide misverstand dat aan kinderen alles zo vroeg mogelijk geleerd moet worden en pleit ervoor dat kinderen in de peuter- en kleuterperiode ruimte krijgen om zich in rust te ontwikkelen. Pas daarna komt het schoolse leren aan de beurt.

- Walter Holtzapfel, *Kinderen met ontwikkelingsproblemen* (Uitgeverij Vrij Geestesleven).

Een standaardwerk op het gebied van de antroposofisch georiënteerde heil | pedagogie.

- Henning Köhler, *Over angstige, verdrietige en onrustige kinderen* (Indigo)

Aansluitend bij de pedagogische ideeën van onder meer Steiner en Korczak geeft Köhler een betrokken-menselijk en overtuigend pleidooi voor een geïnspireerde pedagogie.

- Henning Köhler, *Moeilijke kinderen bestaan niet*, (Indigo)

In dit boek probeert Köhler een antwoord te formuleren op de vraag of de kinderen moeilijker worden dan wel of de (volwassen) maatschappij het de kinderen steeds moeilijker maakt. Köhler gaat ervan uit dat elk kind bondgenoten zoekt die zijn moeilijkheden erkennen maar blijven geloven in de unieke kracht die het in zich heeft.

- Bernard Lievegoed, *Ontwikkelingsfasen van het kind* (Uitgeverij Vrij Geestesleven).

Een beschrijving van de lichamelijke, emotionele en psychische ontwikkeling van kinderen vanaf de geboorte tot de volwassenheid.

- Maria Loosjes-Roelofs, *Een wegwijzer* (Uitgeverij Vrij Geestesleven).

Een toegankelijk beschrijving van de antroposofische uitgangspunten en van de verschillende antroposofische werkgebieden.

- Mary Nash-Wortham e.a., *Stap voor stap* (Uitgeverij Christofoor).

Oefeningen voor kinderen met spraak-, lees-, schrijf- en concentratieproblemen.

- Rudolf Steiner, *Antroposofische menskunde als basis voor de pedagogie*, (Uitgeverij Vrij Geestesleven).

Teksten van de voordrachten over menskunde die Steiner heeft gehouden voor de leerkrachten van de eerste Vrije School in Stuttgart. Een basiswerk over de Vrije School pedagogie.

- Rudolf Steiner, *De opvoeding van het kind in het licht van de antroposofie*, (VG)

Een boekje dat al voor velen een eerste kennismaking was met het werk van Steiner. Zeer toegankelijke, heldere beschrijving van o.a. het vierledigmensbeeld.

- Rudolf Steiner, *Raadsels van het menselijk temperament*, (Uitgeverij Vrij Geestesleven).

Over het ontstaan van de omgang met de vier temperamenten.

- Maries Theissen-Pouderoyen, *Door het Rozenpoortje* (Uitgeverij Vrij Geestesleven).

Een sympathiek en inspirerend boek over kleuters en kleuterklassen, geschreven door "JuffieTheissen" die jarenlang als kleuterjuf aan de Zeister Vrije School was verbonden.

- Wim Veltman, *De Vrije Scholen. Beginselen en methode*, (Uitgeverij Vrij Geestesleven)

Het eerste boek over de Vrije School dat in het Nederlands is verschenen met een helder en beknopt overzicht van het vrijeschoolleerplan en de achterliggende visies. Het boek beleefde inmiddels acht drukken en is regelmatig bijgewerkt.

- Rigobert van Zijl, *Pedagogie, een kunst, een kunde*.